

GNU/Linux'un Tarihi ve Önemi

Doruk Fişek
Linux Kullanıcıları Derneği

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Linux Nasıl Okunuyor?

- Linux, Liinuks veya Lihnuks şeklinde okunuyor.
- İngilizce bir kelime olmadığı için; Linaks, Layneks, Laynaks gibi okunuş şekilleri biçimleri yanlış.
- Genel bir tartışma yarattığı için Linux'un yaratıcısı Linus Torvalds, kendi sesini bir ses dosyasına kaydederek Linux'un kendisinin okuduğu biçimini internetten dağıtıyor.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Linux Nedir?

- Linux, aslında GNU/Linux işletim sisteminin sadece çekirdeğine (kernel) verilen isim
- Birçok program ile bezenen Linux çekirdeği, bir Linux dağıtımını oluşturur.
- Dosya listeleme komutu bile ayrı bir programdır, çekirdeğin bir parçası değildir.
- Linux çekirdeği vızır vızır akan bir trafiğin ortasındaki polis gibidir.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 1

- Yazılım ilk doğduğunda özgür.
- Özgür = Çalıştırma, kopyalama, dağıtma, inceleme, değiştirme ve geliştirme
- 1970'lerde bilgisayar tutkunları kendi aralarında yaptıklarını paylaşıyorlar.
- 1976'da ABD'de telif hakları (copyright) yasası yayınlanıyor.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 2

- 1970'lerin sonlarında üreticiler rakipleri kullanmasın diye kaynak kodlarını vermemeye ve kullanıma kısıtlamalar getirmeye başlıyor.
- MIT'de Yapay Zeka Laboratuvarı'nda çalışan Richard Stallman, yeni Xerox lazer yazıcıyı yazılımın kaynak kodları olmadığı için tam verimli sisteme entegre edemiyor.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 3

- Stallman kullanıcıların özgürlüklerinin kısıtlanmaması, yazılımın topluma ait olması gerektiğini savunuyor.
- 1983 -> GNU projesi duyuruluyor
- Hedef: Tamamen özgür yazılımlardan oluşan bir işletim sistemi yazmak
- Kanıtlanmış bir dizayn, taşınabilir ve geriye dönük uyumluluk için UNIX modeli
- GNU = Gnu's Not UNIX (GNU, UNIX değildir)

I WANT GNU

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 4

FREE SOFTWARE
FOUNDATION

- 1984 -> Stallman işinden ayrılıp tam zamanlı GNU projesiyle uğraşmaya başlıyor.
- 1985 -> Free Software Foundation'ın kurulması ve GNU Manifesto
- 1989 -> Genel Kamu Lisansı
- 1990 -> Çekirdek dışında tüm özgür işletim sistemi bileşenleri hazır
- Dünyanın dört bir yanında kaliteli özgür yazılımlar doğuyor: TeX, X-Window, Perl.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 4

Linux - 1

- Helsinki Üniversitesi'nde bir öğrenci:
Linus Torvalds
- 1990 sonbaharında
UNIX ve C dersi alıyor.
- Andrew Tanenbaum'un
"İşletim Sistemleri, Tasarım ve
Uygulama" kitabını okuyor.
- Evde UNIX çalıştırabilmek için Minix'i
gözüne kestiriyor.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 5

Linux - 2

- 1991'de ilk PC'sini alıyor, bir ay Prince of Persia oynuyor.
- Finlandiya'da bulamadığı için yurt dışından Minix siparişi veriyor.
- Minix'le bir süre oynuyor, bir taraftan da 386 işlemcisini tanıyor.
- Minix'in 386 serisinin birçok özelliğini desteklemediğini fark ediyor.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 6

Linux - 3

- Kendi çizittirmeye başlıyor
 - "Protected Mode" sistemi
 - Terminal emülatörü
 - Çekirdek
- İsmi Freax koymak istiyor, kaynak kodları üniversitenin FTP sunucusuna yerleştiren sistem yöneticisi adı beğenmeyip, Linux olarak değiştiriyor.
- Eylül 1991 -> 0.1
- 1992 -> Genel Kamu Lisansı (GPL)

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 7

Linux - 4

- 1993 -> İlk GNU/Linux dağıtımları (Slackware, ardından Debian)
- 1994 -> Red Hat ve SuSE dağıtımları
- 1996 -> 2.0 sürümü, çoklu işlemci desteği, üretim alanında kullanılmaya başlanması, penguin maskotu

www.linux.org.tr

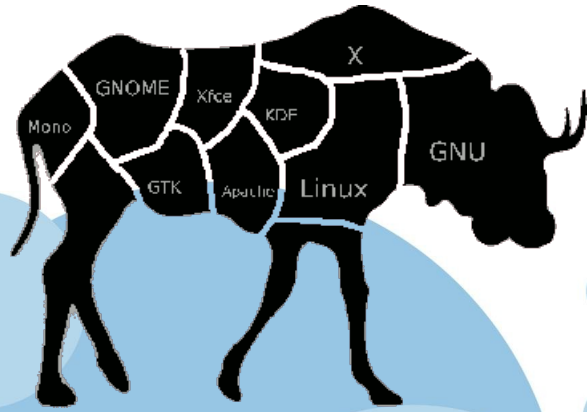
www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 8

- 90'lar: Python, Samba, Wine, PHP, Gimp, Apache, ...
- 1996: KDE masaüstü ortamı
- 1997: GNOME masaüstü ortamı
- 1997: Linux sunucular üzerinde ilk büyük film prodüksiyonu (Titanic) gerçekleştirildi.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 9

- 1998: Büyük firmalar özgür yazılıma yöneliyor
- 1998: Netscape Internet Seti -> Mozilla Vakfı
- 1999: Dell, Linux yüklü bilgisayar satmaya başlıyor
- 2000: Openoffice.org ofis yazılımı
- 2002: Mediawiki ve Wikipedia Özgür Ansiklopedi

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Özgür Yazılım Hareketi - 9

- 2003: Firefox web tarayıcısı
- 2006: Java açık kaynak kodlu
- 2006: Venezüela'da "özgür yazılım yasası"

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Türkiye'de Gelişim - 1

- 1993: linux@bilkent.edu.tr e-posta listesi
- 1995: Türkiye'de Internet Konferansı: İlk yüzyüze buluşma ve seminerler, "Linux Kullanıcıları Grubu"

Türkiye **Linux** Kullanıcıları Grubu

- 1996: www.linux.org.tr web sitesi
- 1997: Turkuaz GNU/Linux dağıtımı
- 1998: Linux ve özgür yazılım hizmeti veren firmalar filizleniyor

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Türkiye'de Gelişim - 2

- 1999: Türkiye'de Internet Konferansı: Bir salon sadece Linux seminerleri
- 1999: Gelecek Linux
- 2000: Linux Kullanıcıları Grubu -> Linux Kullanıcıları Derneği
- 2001: Yerelleştirme grupları - GNU-TR, KDE, GNOME, Mozilla

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Türkiye'de Gelişim - 3

- 2002: Gezici Seminerler
- 2002: Linux ve Özgür Yazılım Şenliği
- 2002: belgeler.org
- 2003: Bilgi Üniversitesi Açık Kaynak Atölyesi
- 2004: Pardus "Ulusal" Dağıtım
- 2004: LinuxNet Dergisi

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Bugün - 1

- Kullanıcıların %31'i web sitelerinde sörf yapmak için Firefox'u tercih ediyor.
- Dünyadaki her 100 web sitesinden 55'i Apache web sunucusu ile hizmet veriyor.
- Google'da yaptığınız her aramada GNU/Linux kullanıyorsunuz.

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

Bugün - 2

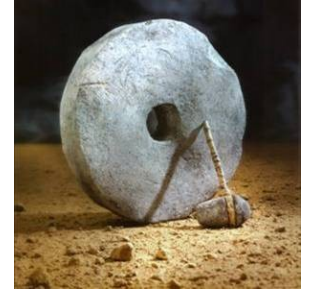

- Büyük animasyon ve görsel efekt firmaların sunucu/masaüstünde %95 oranında Linux kullanılıyor.
- En kesintisiz hizmet veren 10 hosting firmasının tamamı Linux ya da FreeBSD kullanıyor.
- Gartner, 2012'de kapalı kaynak kodlu yazılımların %80'inine açık kaynak teknolojileri kullanacağını öngörüyor.

Özgür Yazılımın Önemi

- Öğrenme, geliştirme, kullanma özgürlüğü
- Tekerleğin tekrar tekrar icat edilmemesi / daha hızlı gelişim

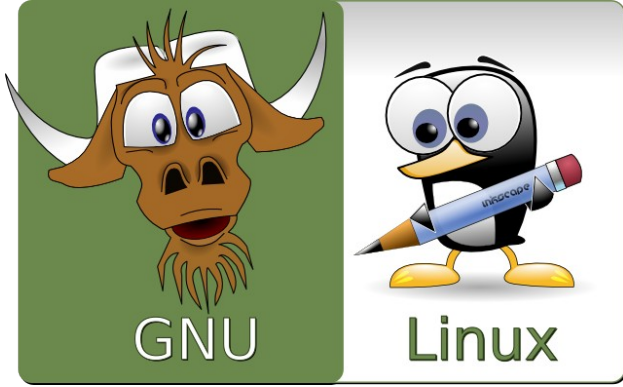
- Toplumsal barış / dayanışma arttırması, "beraber" üretme kültürünün hatırlanması
- İnsanlığın bilgisinin korunması -- yazılımlar özgür olmazsa, ürettikleri/sakladıkları veriler de özgür olmaz

www.linux.org.tr

www.lkd.org.tr

- Diğer alanlara örnek olması: Wikipedia, Creative Commons, OpenStreetMap, ...

Sorular ?

www.linux.org.tr
www.lkd.org.tr